

Begrotingsbehandeling EZK/LNV

ONL voor Ondernemers, 20 oktober 2020

**ONL slaat alarm: ODE dwingt duurzaam MKB tot meer CO₂-uitstoot –
Klimaatinvesteringen worden beboet, MKB haakt af in energietransitie**

De Wet opslag duurzame energie- en klimaattransitie (wet ODE) wordt gewijzigd. Bedrijven zullen in 2021 en 2022 meer gaan betalen voor elektriciteit en gas, doordat de tarieven van deze ODE-belasting omhoog gaan. Dat zal ten koste gaan van de CO₂-reductie doelstellingen en de innovatiekracht van het MKB. Ook zijn er MKB-bedrijven die direct in de financiële gevarezone kunnen komen door de stijging van de ODE-tarieven. ONL slaat alarm.

ONL constateert dat de ODE zijn doel voorbij schiet. De belasting remt in zijn huidige vorm de energietransitie af. Ook neemt het draagvlak voor het uitvoeren van de energietransitie af nu de extra kosten niet meer op te brengen zijn door het MKB. ONL is bang dat dit in innovatieve sectoren, zoals de glastuinbouwsector, ten koste zal gaan van de innovatiekracht. Een gemiste kans, want het zijn juist de MKB-bedrijven die handen en voeten geven aan de energietransitie. ONL pleit voor een betrouwbaar klimaat- en energiebeleid dat innovatie stimuleert. De ODE – in zijn huidige vorm – past niet in dit plaatje.

ONL doet de volgende voorstellen om ervoor te zorgen dat het MKB niet afhaakt in de energietransitie:

- ❖ **Verhoog de ODE-tarieven voor 2021 niet;**
- ❖ **Repareer de ODE met verlaagd tarief op inkoop elektriciteit;**
- ❖ **Vereenvoudig stelsel van belastingheffingen en subsidieregelingen radicaal;**
- ❖ **Invest-NL: denk aan de financiering van innovatieve MKB-ondernemingen;**
- ❖ **Bied ondernemers routekaart voor klimaat- en energietransitie.**

Voorlopers klimaatinvesteringen worden kind van de ODE-rekening

Naar aanleiding van twee aangenomen moties¹ is er onderzoek gedaan naar de gevolgen van de afgesproken tariefstijgingen van de ODE. Zowel CE Delft als Universiteit Wageningen hebben hier onderzoek naar gedaan.² Uit deze onderzoeken blijkt dat de ODE-kosten voor het bedrijfsleven jaarlijks fors toenemen. Met name energie-intensieve bedrijven zien de rekening oplopen. Denk hierbij aan de papierindustrie, de chemie, de voedselverwerkende industrie en de glastuinbouw.

In de glastuinbouwsector namen de ODE-kosten in 2020 gemiddeld met 9300 euro toe. Op bedrijfsniveau ziet ONL daarin ook nog grote onderlinge verschillen. ONL sprak hierover met een rozenkweker die dit jaar 4 ton aan extra ODE-kosten kwijt is als gevolg van de tariefstijging in 2020 ten opzichte van die van 2019. Wat ONL betreft staat dit haaks op het klimaatakkoord. Het kabinet heeft bij de totstandkoming van het klimaatakkoord onderschreven dat de energietransitie haalbaar en betaalbaar moet zijn. ONL constateert dat dit voor veel MKB-bedrijven nu niet het geval is.

Misschien nog wel zorgwekkender is het feit dat met name bedrijven die fors hebben geïnvesteerd in CO₂-reductie de hoogste (stijging van de) ODE-kosten betalen. Met name koplopers die nauwelijks of geen CO₂-uitstoot meer hebben betaalde in 2020 de hoogste rekening voor de ODE-heffing. Dit blijkt

¹ Motie Essers, Kamerstukken I 2019/2020, 35304, nr. F en motie Ladders, Kamerstukken II 2019/2020, 35302, nr. 42

² N.J.A. van der Velden, P.X. Smit en R.W. van der Meer, 2020. *Tariefstijging ODE inkoop elektriciteit: effecten op kosten en CO₂-emissie glastuinbouw*. Wageningen, Wageningen Economic Research; M. Blom, e.a., 2020. *ODE-impact op industrie Effecten op kosten en verduurzaming*. Delft, CE Delft.

ook uit de MKB impacttoets, dat recent in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is uitgevoerd.³ ONL schrikt van deze conclusie, bedrijven die voortvarend aan de slag gaan met de afspraken uit het klimaat- akkoord krijgen hiervoor de rekening toegekend.

❖ **Verhoog de ODE-tarieven voor 2021 niet**

ONL hoopt dat de minister van Economische Zaken en Klimaat de conclusies uit deze onderzoeken en impacttoets zorgvuldig meeneemt in haar besluitvorming over de ODE in de vaststelling van de tarieven voor 2021.

Wat ONL betreft betekent dit dat de ODE voor die sectoren waarvan uit blijkt dat ze significante financiële gevolgen ondervinden van de verhoging van de ODE-tarieven worden ontzien van dergelijke tariefverhoging. Daarnaast vindt ONL het redelijk als de stijging van 2020 alsnog wordt gecompenseerd. Juist voor die sectoren die ook enorme klappen van de coronacrisis krijgen.

Kosteneffecten krijgen remmend effect op energietransitie

ONL maakt zich grote zorgen over de consequenties van de ODE-aanpassing. Niet alleen zijn er de afgelopen twee jaar bedrijven in de financiële gevaarzone gekomen door de stijgende ODE-tarieven, ook staat de ODE de klimaatdoelstellingen in de weg.

Een voorbeeld is te vinden in de glastuinbouw. Een aantal glastuinbouwers verbruiken geen aardgas meer om hun kassen te verwarmen waardoor zij geen CO2 meer uitstoten. In plaats daarvan hebben deze ondernemers flink geïnvesteerd in alternatieve energiebronnen, zoals elektrisch aangedreven warmtepompen. Dat zorgt voor flink meer elektriciteitsinkoop. Doordat ODE niet alleen een heffing is op het verbruik van aardgas, maar ook elektriciteit, stijgen de ODE-kosten voor deze bedrijven gigantisch. Het gevaar dreigt dat deze bedrijven hun investeringen terugdraaien en inzetten op fossiele brandstoffen om de extra ODE-kosten voor elektriciteitskosten te kunnen drukken. Daarbij komt weer meer CO2-uitstoot vrij.

Ook voelen deze ondernemers zich bedrogen en neemt draagvlak voor de energietransitie in rap tempo af. Op het gebied van innovatie laten ondernemers zien waar de mogelijkheden liggen. Dankzij geïntrigeerde gewasbescherming, schone watercultures en energiezuinige kassen is de Nederlandse glastuinbouwsector bijvoorbeeld leidend op wereldniveau.

Ondernemers zien de ODE inmiddels als een boete op alle gedane moeite en investeringen om CO2-neutraal te worden. Dat kan een groeibreker voor de innovatiekracht van het MKB betekenen en dat mogen we niet laten gebeuren.

❖ **Repareer de ODE met verlaagd tarief op inkoop elektriciteit**

Voor huishoudens besloot dit kabinet om de Energiebelasting (EB) voor aardgas te verhogen en de EB voor elektriciteit te verlagen. Het kabinet hoopt hiermee dat huishoudens vaker kiezen voor elektrische warmte-opties. Zo'n verlaagde heffing voor elektriciteit kan ook voor bedrijven een uitkomst bieden. ONL denkt hierbij aan een gedeeltelijke vrijstelling op inkoop van (duurzame) energie. Dat zou een stimulans zijn voor de doortonwikkeling van CO2 vrij opgewekte elektriciteit.

Op naar een betrouwbaar klimaat- en energiebeleid dat innovatie stimuleert

Het kabinet geeft aan dat ze de komende twee jaar geld vrijmaakt om de lastenstijging voor bepaalde branches te verminderen. De benodigde regelingen daarvoor worden op dit moment uitgewerkt, maar ONL vindt dit te kortzichtig. Er is namelijk meer nodig dan alleen geld.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/02/21/bijlage-rapport-mkb-impact-toets>

Ondernemers moeten er op kunnen vertrouwen dat de overheid bestendig beleid voert. Enerzijds zorgt dit voor meer draagvlak, anderzijds hebben ondernemers dan de zekerheid die nodig is om te investeren en in te zetten op de energietransitie. De overheid stelt zich niet als een betrouwbare en berekenbare partner op als ondernemers eerst worden beboet voor het verminderen van hun CO₂-uitstoot om vervolgens daarvoor weer gecompenseerd te worden. Wat ONL betreft gaat de overheid werk maken van een stimulerend klimaat- en energiebeleid.

❖ Vereenvoudig stelsel van belastingheffingen en subsidieregelingen radicaal

Het huidige stelsel van subsidieregelingen en belastingvoordelen voor bedrijven die willen investeren in energiebesparing of de opwekking van duurzame energie wordt gekenmerkt door het rondpompen van geld. Zo worden de opbrengsten van de ODE-heffing rechtstreeks gebruikt om de subsidieregeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE++) te financieren.

Enerzijds blijken de voorlopers van klimaatinvesteringen kind van de ODE-rekening, anderzijds biedt de SDE++ diezelfde bedrijven dan weer subsidie voor de inzet van CO₂-reducerende technieken. Dat is een sigaar uit eigen doos en ondernemers ervaren dit als het nodeloos rondpompen van geld. Dit geeft hun geen vertrouwen om in te zetten op de energietransitie. ONL constateert dat veel (kleine) MKB-ondernemers daarnaast verdwalen in deze 'subsidiejungle'. Het opgetuigde bouwwerk aan subsidieregelingen, heffingen en belastingvoordelen is te complex en onoverzichtelijk geworden.⁴

Wat ONL betreft komt er zo snel mogelijk een einde aan de wirwar van belastingheffingen en subsidieregelingen voor bedrijven die willen bijdragen aan de klimaat- en energietransitie

❖ Invest-NL: denk aan de financiering van innovatieve MKB-ondernemingen

Daarnaast vraagt de energietransitie doorgaans grote investeringen van MKB-bedrijven. Investerings in nieuwe technieken, processen en systemen kunnen mogelijk tot grote innovaties leiden, maar ook een financiële strop zijn voor ondernemers. Eerder had ONL de hoop dat het miljardenfonds Invest-NL deels in de financierbaarheid van de benodigde investeringen voor MKB-ondernemers kon voorzien, maar MKB-ondernemers met een financieringsbehoefte onder de vijf miljoen euro kunnen niet aankloppen bij Invest-NL.

Het kabinet en Invest-NL hebben vanuit het parlement opdracht gekregen dat juist het MKB aanspraak moet kunnen maken op dit fonds.⁵ Toch krijgt ONL weinig signalen van ondernemers dat Invest-NL toegankelijk is voor het MKB. Het betrekken van het MKB bij Invest-NL is essentieel om financiering voor innovatieve MKB-ondernemingen te verbeteren. Daartoe ziet ONL meerdere mogelijkheden. Zo kan Invest-NL alsnog afzien van de ondergrens van 5 miljoen euro voor investeringsaanvragen, daarmee maak je het fonds MKB-vriendelijker.

Wanneer de ondergrens van 5 miljoen blijft zal het investeringsfonds niet toegankelijk zijn voor het MKB. Diezelfde bedrijven kloppen ook niet aan bij Qredits Microfinanciering Nederland, daar is hun financieringsbehoefte weer te groot voor. Kortom, tussen Qredits en Invest-NL zit een gat waar het gros van het MKB tussen valt. ONL stelt daarom voor om te komen met een fonds dat echt toegankelijk is voor het midden- en kleinbedrijf, een MKB Future Fund. Een deel van het gereserveerde geld voor Invest-NL kan in dit fonds speciaal voor MKB worden gestopt.

❖ Bied ondernemers routekaart voor klimaat- en energietransitie

Tenslotte zijn ondernemers op zoek naar houvast. Een integraal klimaat- en energiebeleid, waarbij ondernemers worden betrokken, helpt daarbij. Door plannen en regels samen met ondernemers op

⁴ <https://www.ewmagazine.nl/economie/achtergrond/2020/09/energietransitie-vergt-ander-beleid-217231w/>

⁵ Gewijzigde motie van het lid Veldman over aan Invest-NL opdragen om het mkb te versterken.

te stellen en uit te voeren creëer je meer draagvlak. Ook verkrijgen ondernemers zo de zekerheid die nodig is om te investeren en in te zetten op de energietransitie. In een routekaart kan de overheid deze benodigde houvast en handelsperspectief bieden.

Ondernemers hebben signalen nodig dat zij kunnen inzetten op de energietransitie. ONL vraagt het kabinet daarom om ondernemers een routekaart aan te reiken. Zodra zij vertrouwen in de overheid voelen, investeren zij in klimaatdoelstellingen.